

DE LICHENOLOGISCHE NAJAARSEXCURSIE 1978 NAAR BERGEN

door André Aptroot

De duinstrook in de omgeving van Bergen werd op 16 en 17 september 1978 door de lichenologen bezocht. Aanwezig waren L. Blom, Maarten en Dieuwke Brand, Fienk-Jan Rijlsma, Han van Dobben, Nan Ernste, Jan-Hendrik Ietswaart, Rita Kettner, Kets, Lips, Harrie Sipman, Carla en Johan Steenhuis, Erik Werner en ondergetekende.

Het excursiegebied is een bekend korstmossen gebied, maar er was nog nooit een speciale lichenologische excursie gehouden.

De zaterdagexcursie begon in het Bergerbos met het Nude Hof. Hier waren vooral interessant enige oude beuken met diverse *Pertusaria*'s, en een oude esdoorn op het eiland in de Hof, waarop o.a. groeiden: *Acrocordia gemmata*⁺, *Anisomeridium biforme*⁺, *Racidia arceutina*, *R. assulata*, *R. naegeli*, *R. rubella*⁺, *Enterographa crassa*, de vermoedelijke voor Nederland nieuwe *Gyalecta flotowii*⁺, *Parmelia exasperatula*, *P. glabratula*, *Phaeophyscia orbicularis* c.ap., *Pyrenula chlorospila* en *Schismatomma decolorans*⁺. Het is in dit verband interessant op te merken dat D.L. Gilbert (in *Lichenologist* 5: 340, 1972) van twee esdoorns in een park in Chillingham, Northumberland, de met een ⁺ gemerkte soorten opgeeft.

Hierna werden enkele kalkarme duinterreinen aan de rand van het Bergerbos bezocht, waar weinig bijzonders groeide behalve de pas achteraf herkende *Phlyctis argena* op de grond, op een steil, humeus wegkantje.

Als laatste werd de omgeving van de beroemde Verbrande Pan bezocht.

Zondag werd op enkele plaatsen de binnenduinstrand tussen Egmond en Bergen bekeken. Tegenover het verdwijnen van *Normandina pulchella*, die hier vroeger gevonden is, stond de vondst van *Physconia perisidiosa*, een soort die misschien over het hoofd gezien is. Ook werden *Racidia naegelii* en *R. rubella* weergevonden.

Vervolgens werden de kalkrijke duinen ten Noorden van Egmond aan Zee bezocht. Op dode eiketakken in het open duin groeide een rijke vegetatie van Physcia's met apotheciën, Caloplaca cerinella, Strangospora pinicola en vermoedelijk Xanthoria fallax. Maar de zee toe werd nog o.a. Leptogium sinuatum gevonden.

Zodan is tenslotte ook het muurtje om de hervormde kerk van Schoorl bekeken. Hier groeiden o.a. Lecidea sulphurea en Ochrolechia parella.

Al met al was het een m.i. produktieve excursie met een lange soortenlijst. Overigens is deze lijst belangrijk uitgebreid met waarnemingen die ik rond dezelfde tijd tijdens privé-excursies heb gedaan.

De naamgeving is volgens de Britse Checklist (lichenoloogist 12: 1-116), behalve de Parmelia-achtigen die volgens Poelt en Mezda (Ergänzungsheft, 1977) gaan.

Legenda bij de soortenlijst:

1. Het Rude Hof, gem. Bergen,	hok 19.22,13
2. Bergerbos, id.	19.12,53
3. Duinterrein tussen Bergerbos en De Fuik,	hok 19.12,53
4. De Fuik, gem. Bergen,	hok 19.12,42
5. Millevannet, gem. Bergen,	hok 19.12,52
6. Heidevlak, id.	19.22,11
7. Verbrande Pan, id.	19.22,21
8. Binnenduintrand Beukenduin, id.	19.22,21
9. Binnenduintrand Het Woud, id.	19.22,31
10a. Het Zeeveld, gem. Egmond (binnenduin),	hok 19.22,41
10b. id. (middenduin)	19.21,35
10c. id. (zeeduin)	19.21,34
11. Binnenduintrand Wimmerum, gem. Egmond,	hok 19.22,41
12. Muurtje rond hervormde kerk, gem. Schoorl,	hok 19.12,24

l= op hout

m= op muur

t= op de grond

w= op baksteen (meestal van wegen) of beton

A = Acer pseudoplatanus
 B = Betula sp.
 C = Calluna vulgaris
 F = Fagus sylvatica
 Fx = Fraxinus excelsior
 Pi = Pinus sylvestris
 Po = Populus canescens
 Q = Quercus robur
 T = Tilia sp.
 U = Ulmus sp.

— = materiaal bewaard in het herbarium van Maarten
 Brand, Men Ernste, Harrie Sipman of van de
 schrijver.

SOORTENLIJST LICHENEN omgeving BERGEN 1978

Acarospora smaragdula	5w
Acrocordia gemmata	<u>1A</u>
Anisomeridium bifforme	<u>1A</u>
Arthonia radiata	<u>1Q</u> 4F 8F, Fx <u>10bFx</u>
spadicea	<u>1Q</u> 2Q 4Q 8U, <u>Fx</u>
Aspicillia calcarea	4w
Bacidia arceutina	<u>1A</u>
assulata	<u>1A</u>
naegelii	<u>1A</u> <u>11U</u>
rubella	<u>1A, T</u> <u>9U</u> <u>11U</u>
sabuletorum	<u>B</u> (tankmuur) 12m
Bacomyces rufus	<u>4t</u>
Buellia griseovirens	<u>2Q</u> <u>3Q</u>
punctata	<u>1T</u> <u>2Q</u> <u>3Q</u> , Po, <u>1</u> <u>4Q</u> , Po <u>5Q</u> , <u>1</u> <u>6Q</u> <u>7Q</u> , <u>B</u> <u>8U</u> , Fx <u>9U</u> <u>10a1</u> <u>10bQ</u> , <u>1</u> <u>11U</u>
Calicium viride	<u>1T, F</u> <u>2Q, T</u> <u>4Q</u> <u>5Q</u> <u>6Q</u>
Caloplaca aurantia	4w
cerinella	<u>10a1</u>
citrina	1m <u>4w</u> 5w 6w 8U <u>9U</u> <u>11U</u> 12m
decipiens	4m 5w
heppiana	12m
holocarpa	1m 4w 5w 6w 12m

<i>Caloplaca luteoalba</i>	1 <u>ll</u>
<i>ruferum</i>	1m 5w
<i>saxicola</i>	1m 6w
<i>teicholyta</i>	4w
<i>vitellinula</i>	4w 5w
<i>Candelariella aurella</i>	1w 4w 5w 6w 12m
<i>reflexa</i>	8 <u>U</u> 9 <u>U</u>
<i>vitellina</i>	3 <u>l</u> 4w 5w, 1 12m
<i>xanthostigma</i>	8 <u>U</u>
<i>Catillaria chalybeia</i>	12 <u>m</u>
<i>Cetraria chlorophylla</i>	4Q, F 5 <u>Q</u> 6 <u>Q</u>
<i>Chaenotheca ferruginea</i>	1T, 2Q, <u>P1</u> 3Q 4Q 5Q 6Q, <u>P1</u> 7Q
<i>stemonea</i>	1A, T 2Q, T 6Q
<i>Chrysothrix candelaris</i>	1T 2Q, T 7Q
<i>Cladonia anomæa</i>	2t 3t 4t 5t 6 <u>t</u> 7t 10at 10bt 10ct
<i>arbuscula</i>	2t 3t 4t 5t 6t 7t 10at 10bt 10ct
<i>bacillaris</i>	2t 4t 5t 6t 7t
<i>cervicornis</i>	4t 5t 7t 10at
<i>chlorophaea</i>	1Q 2t, Q 3t 4t, Q 5t, Q 6t, Q 7t
<i>ciliata</i>	4t 5t 6t 7t 10at
<i>coniocraea</i>	1T, Q, F 2t, Q 3t 4t, Q 5t, Q 6t, Q 7t, Q, B 10aQ 10bQ, B
<i>conoidea</i>	2t 3t 4t 7t 10at 10bt 10ct
<i>cornuta</i>	4t 6Q 7t, Q
<i>cryptochlorophaea</i>	4t 5t 6t
<i>digitata</i>	4t 6t 7t
<i>fimbriata</i>	2t, Q 3t 4t, Q 5t 6t, Q 7Q, B 10bt, B 10ct
<i>floerkeana</i>	2t 3t 4t 5t 6t 7t 10at
<i>foliacea</i>	3t 4t 5t 6t(c.ap.) 7t(c.ap.) 10at 10bt 10ct
<i>furcata</i>	2t 3t 4t 5t 6t 7t 10at 10bt 10ct
<i>glauca</i>	1T 2t, Q, T 3t 4t, Q 5t, Q 6t, Q 7t, Q, B 10at, Q 10bt, Q, B 10ct
<i>gracilis</i>	3t 4t 5t 6t 7t 10at
<i>macilenta</i>	2t 3t 4t 5t 6t 7t 10bt
<i>microchlorophaea</i>	3t 4t 6t 7t

Cladonia merochlorophaea

var. <i>novochlorophaea</i>	<u>4t</u> <u>10at</u> <u>10bt</u>
<i>mitis</i>	<u>5t</u> <u>6t</u> <u>7t</u>
<i>ochrochlora</i>	<u>4Q</u> <u>5Q</u> <u>6Q</u> <u>7Q</u>
<i>pleurota</i>	<u>2t</u> <u>3t</u> <u>4t</u> <u>5t</u> <u>6t</u> <u>7t</u> <u>10at</u>
<i>pocillum</i>	<u>4t</u> <u>10ct</u>
<i>portentosa</i>	<u>2t</u> <u>3t</u> <u>4t</u> <u>5t</u> <u>6t</u> <u>7t</u> <u>10at</u> <u>10bt</u>
<i>pyxidata</i>	<u>3t</u> <u>10at</u> <u>10ct</u>
<i>rangiformis</i>	<u>2t</u> <u>3t</u> <u>4t</u> <u>5t</u> <u>6t</u> <u>7t</u> <u>10at</u> <u>10bt</u> <u>10ct</u>
<i>scabriuscula</i>	<u>2t</u> <u>4t</u> <u>6t</u> <u>7t</u> <u>10ct</u>
<i>subulata</i>	<u>2t</u> <u>4t</u> <u>5t</u> <u>6t</u> <u>7t</u> <u>10at</u> <u>10bt</u> <u>10ct</u>
<i>uncialis</i>	
ssp. <i>biuncialis</i>	<u>3t</u> <u>4t</u> <u>5t</u> <u>6t</u> <u>7t</u>
<i>zopfii</i>	<u>3t</u> <u>4t</u> <u>5t</u> <u>7t</u>
<i>Cliostomum griffithii</i>	<u>1A</u> , <u>T</u> , <u>Q</u> <u>2Q</u> , <u>Pi</u> <u>3Q</u> <u>4Q</u> <u>5Q</u> , <u>Pi</u> <u>7Q</u> , <u>B</u> <u>8U</u> , <u>Fx</u> <u>9U</u> <u>10b1</u> <u>11U</u>
<i>Coelocaulon aculeatum</i>	
ssp. <i>aculeatum</i>	<u>2t</u> <u>3t</u> <u>4t</u> <u>5t</u> <u>6t</u> <u>7t</u> <u>10at</u> <u>10bt</u> <u>10ct</u>
ssp. <i>hispidum</i>	<u>3t</u> <u>4t</u>
<i>Collema crispum</i>	<u>4t</u>
<i>tenax</i>	<u>4t</u> <u>6t</u>
<i>Coniocybe furfuracea</i>	<u>2Q</u>
<i>Dimerella diluta</i>	<u>1T</u> <u>2Q</u> <u>3Q</u> <u>4Q</u> <u>5Q</u> <u>6Q</u> <u>7Q</u> <u>8Fx</u>
<i>Diploicia canescens</i>	<u>1A</u> , <u>T</u> , <u>m</u> <u>8U</u> <u>9U</u> <u>11U</u> <u>12m</u>
<i>Diploschistes muscorum</i>	<u>6t</u> <u>7t</u> , <u>1</u> <u>10at</u> <u>10ct</u>
<i>Enterographa crassa</i>	<u>1A</u> , <u>T</u> <u>8U</u> , <u>Fx</u>
<i>Evernia prunastri</i>	<u>1A</u> , <u>F</u> , <u>T</u> , <u>Q</u> <u>2Q</u> , <u>T</u> , <u>Pi</u> <u>3Q</u> , <u>Po</u> , <u>1</u> <u>4Q</u> , <u>F</u> , <u>B</u> , <u>Po</u> <u>5Q</u> , <u>1</u> <u>6Q</u> , <u>Pi</u> , <u>t</u> <u>7Q</u> , <u>B</u> <u>8U</u> , <u>Fx</u> , <u>F</u> <u>9U</u> <u>10aQ</u> , <u>Po</u> , <u>1</u> <u>10bQ</u>
var. <i>herinii</i>	<u>1F</u> , <u>T</u> , <u>Q</u> <u>31</u> <u>6Q</u>
<i>Gyalecta flotowii</i>	<u>1A</u>
<i>Gyalideopsis anastomosans</i>	<u>1T</u> , <u>F</u> <u>2Q</u> <u>3Q</u> <u>8F</u>
<i>Haematomma ochroleucum</i>	<u>1T</u> , <u>F</u> , <u>A</u> <u>2Q</u> <u>8F</u>
<i>Huilia soredizodes</i>	<u>4w</u> <u>5w</u> <u>12m</u>
<i>tuberculosa</i>	<u>12m</u>
<i>Hypocenomyce scalaris</i>	<u>2Pi</u> <u>4Q</u> <u>6Pi</u>
<i>Hypogymnia physodes</i>	<u>1T</u> , <u>Q</u> , <u>F</u> <u>2Q</u> , <u>T</u> , <u>Pi</u> , <u>t</u> <u>3Q</u> , <u>Po</u> , <u>1</u> , <u>t</u>

<i>Hypogymnia physodes</i> , <i>verv.</i>	4Q, F, Po, t 5Q, l, t, w 6Q(c.ap.), Pi, t 7Q, B, t 8F 10aQ, Po, l, t 10bQ, B, l, t 10ct
<i>tubulosa</i>	1F 2Q 3Po, l 4Po, l, t 5Q 6Q, 10aPo, l
<i>Lecania cyrtella</i>	10h1
<i>erysibe</i>	1m 5w 12m
<i>Lecanora aitema</i>	6Pi
<i>albescens</i>	1m 4m 12m
<i>atre</i>	12m
<i>campestris</i>	1m 12m
<i>carpineae</i>	3Po 4Po 8Fx 10aPo
<i>chlarotera</i>	1A, Q 3Po 4Po 8Fx, U 9U 10aPo
<i>conizaeoides</i>	1T, Q, F, A 2Q, T, Pi 3Q, Po, l 4Q, F, Po 5Q, l 6Q, Pi 7Q, B 8U, F, Fx 9U 10aQ, Po, l 10bQ, B, l 11U
<i>crenulata</i>	12m
<i>dispersa</i>	1m 4w 6w 8U 10h(op bot) 12m
<i>expallens</i>	1T, Q, A 2T, Q 3Q, Po, l 4Po, Q, F 5Q, l 6Q 7Q, l 8U, Fx, F 9U 10a1 10b1 11U
<i>flotowiana</i>	1w 4w
<i>hageni</i>	5w 6w 8U 10a1 10h(op bot)
<i>cf. laevis</i>	1F
<i>muralis</i>	1w 4w 5w 6w
<i>polytropa</i>	5w
<i>pulicaris</i>	2Q
<i>saligna</i>	3l 5l 10a1 10b1
<i>subfuscata</i>	1A 8F
<i>symmicta</i>	3l 4(wortel van Pinus), C
<i>sp.</i>	3l
<i>Lecidea granulosa</i>	2Pi, t 3Q, Po, t, l 4Po, t 5t 6Q, Pi, t 7Q, B, t 10aPo, t 10bB, t, l
<i>oligotropha</i>	4t 5t
<i>sulphurea</i>	12m
<i>uliginosa</i>	2t 3t1 4Po, t 5t 6Pi, Q, t 7Q, Q, t 10aPo, t 10ht
<i>Lecidella elaeochroma</i>	1A, F, T 2Q 3Po 4F, Po 8U, Fx, F 9U 10aPo 11U(var. <i>soralifera</i>)
<i>scabra</i>	4w 5w 12m(c.ap.)

Lecidella stigmatea	lw 6w
Lepraria incana	1T, Q, A, F, m 2Q, T, Pi, t 3Q, Po, t 4Q, Po, F, t 5Q, t 6Q, Pi, t 7Q, R, t 8U, Fx, F 9U 10aQ, Po, t 10bQ, B, t 11U 12m
membranacea	12m
Leptogium sinuatum	8(op tankmuur) 10 <u>ct</u>
Micarea denigrata	3 <u>l</u> 5 <u>l</u> 6 <u>l</u> 10a <u>l</u>
"falcopyrenium"	1A 2Q 7 <u>Q</u> 10b(Salix)
lignaria	4 <u>t</u>
micrococca	5 <u>C</u> 6C
nitschkeana	4 <u>C</u> 5 <u>C</u> 6C 7C
prasina	2Q 6 <u>Q</u> 11 <u>U</u>
Mycoporum quercus	4Q 5 <u>Q</u> 6Q
Nichrolechia androgyna	2 <u>Q</u>
parella	12 <u>m</u>
subviridis	1A 2 <u>Q</u>
turneri	2 <u>Q</u>
Opegrapha atra	1A, T 8 <u>U</u>
chevallieri	12m
varia	1A 8 <u>U</u> , Fx 11 <u>U</u>
vermicellifera	1A, T
vulgata	1T, 8 <u>U</u> 9U 11 <u>U</u>
Parmelia acetabulum	8U
exasperatula	1A, T, F
glabratula	1A, T
revoluta	1Q 2Q 4Q 5Q 6Q 7Q
saxatilis	2Q 5 <u>Q</u> 6Q 7 <u>Q</u>
subaurifera	1Q, T 2Q, T 3Q, Po, l 4Q, Po, F 5Q, l 6Q 7Q, R 8U 9U 10aQ, Po, l 10bQ, l
subrudecta	1Q 8U 9U
sulcata	1A, F, T, Q 2Q, T 3Q, Po, l 4Q, F, Po 5Q, l, w 6Q 7Q, R 8U 9U 10aQ, Po, l, t 10bQ, R, l 11U 12m
Parmeliopsis ambigua	4Q 5Q
Parmotrema perlatum	5 <u>Q</u> 6Q
Peltigera canina	10a <u>t</u>
polydactyla s.l.	4t 5 <u>t</u> 6t 10bt 10ct

<i>Peltigera rufescens</i>	2t 3t 4t 5t 6t 7t 10at 10ct
<i>spuria</i>	3t 4t 6t 7t
<i>Pertusaria albescens</i>	1A,F 11U
<i>amara</i>	1Q,F,T 2Q,T 3Q 4Q 5Q 6Q 7Q
<i>hymenaea</i>	2Q
<i>leioplaca</i>	1A,Q,F,T 2Q,T 4F 8F
<i>pertusa</i>	1A,Q,F 2Q 8F
<i>Phaeophyscia orbicularis</i>	1A(c.ap.) 9U 11U 12m
<i>Phlyctis argena</i>	1A,Q,T,F 2Q,T 3Q 4Q,t 5Q 6Q 7Q 8U 9U 12m
<i>Physcia adscendens</i>	1A 3l 4Po,w 5l,w 6w 8U 9U 10al(c.ap.) 11U 12m
<i>caesia</i>	1m 4w 8U 9U
<i>tenella</i>	1w 2Q 3l 4Po,w 6w 9U 10al(c. ap.) 10bl 11U
<i>Physconia enteroxantha</i>	8U 10al
<i>grisea</i>	1w 6w 8U 9U 11U
<i>perisidiosa</i>	11U
<i>pulverulacea</i>	11U
<i>Platismatia glauca</i>	2Q 4Q 5Q 6Q 7Q
<i>Porina aenea</i>	1Q 8Fx
<i>Protoblastenia rupestris</i>	8(op tankmuur)
<i>Pseudevernia furfuracea</i>	3l
<i>Pseudoparmelia caperata</i>	1Q,F 2Q 3Q 4Q 5Q 6Q 7Q
<i>Psilolechia lucida</i>	1m 12m
<i>Pyrenula chlorospila</i>	1A
<i>Pyrrophora quercea</i>	1A,T 2Q,T 8F 10U
<i>Ramalina farinacea</i>	1A,Q,F,T 2Q,T 3Q,Po,l 4Q,Po 5Q 6Q 7Q 8U,Fx,F 9U 10bQ 11Q
<i>fastigiata</i>	1Q 7Q 8U 9U
<i>Rinodina exigua</i>	1l 2(Quercus rubra)
<i>gennarii</i>	1m,w 4w 5w 12m
<i>Sarcogyne regularis</i>	4w 6w
<i>Schismatomma decolorans</i>	1A,Q,T 2Q,T
<i>Scoliciosporum chlorococcum</i>	4C
<i>umbrinum</i>	4w 12m
<i>Strangospora pinicola</i>	10al
<i>Thelotrema lepadinum</i>	1Q
<i>Trapelia coarctata</i>	4w 5w 6w
<i>involuta</i>	4w 5w

Trapelia spec.	5w 12m
Usnea spec.	2Q 4Q 5Q(32 mm lang) 6Q 7Q 10a1
Verrucaria glaucina	12m
muralis	1m,w 4w 5w 6w 8(op tankmuur)
	12m
nigrescens	1m,w 4w 5w 6w 8(op tankmuur)
	12m
viridula	1m 4w 12m
Xanthoria aureola	1m 4w 5w 12m
cf. fallax	10a1
parietina	1Q,A,m,w 2Q 3l 4Q,Po,w 5Q,l,w 6Q,w 7Q,R 8U 9U 10aQ,Po,l 10bQ,l 11U 12m
polycarpa	1Q 3Q,l 5Q,l 6Q 7Q 8U 10aPo, Q,l 10bQ 11U